

Ahlaki gelişim

- Ahlak

- Doğruyu yanlıştan ayırt etmek,

- Bu ayrıma göre davranmak,

- Erdemli davranışlarla onur duygusunu yaşamak ve insanın, ölçütleri çiğneyen eylemleri için suçluluk ve

- **PIAGET VE AHLAK GELİŞİMİ**

- Bilişsel gelişime paralel olarak ilerler.

- Üst düzey ahlaka ulaşmış herkes, üst düzey bilişsel gelişime kesinlikle sahiptir.

- **PIAGET VE AHLAK GELİŞİMİ**

1. Ahlak öncesi evre (0 - 5 yaş)

2. Dışa bağımlı ahlak

(ahlaki gerçekçilik 6 -10 yaş)

3. Ahlaki özerklik (11 yaş ve sonrası)

- **1. Ahlak Öncesi Evre (0 - 5 yaş)**

- Çocuklar yaklaşık dışarıdan gördüğü olayları aynen taklit ederler, yani çevrelerinde gördüklerinin ne anlama geldiği konusunda bir fikirleri yoktur.

- Yetişkin otoritesine körü körüne bağlılık vardır, önemli olan cezadan kaçmaktır. Bu nedenle yaşamın ilk beş yılında gerçekçi anlamda bir ahlak gelişiminden söz edilemez.

- **1. Ahlak Öncesi Evre (0 - 5 yaş)**

- Bu yaş aralığı Piaget'in bilişsel gelişim kuramında duyuşsal motor ve işlem öncesi dönemlere denk gelmektedir. Yani çocuğun olaylara başkalarının bakış açısıyla bakma şansı (empati) yoktur. Çocukta varolan yoğun benmerkezci yapı bunu engellemektedir.

- **2. Dışa Bağımlı Ahlak
(Ahlaki Gerçekçilik Evresi (6-10 yaş))**

- 6 ile 10 yaş arasında çocuklar çevrelerinde gördükleri olayların ne anlama geldiğini kısmen anlamaya başlarlar. Piaget'e göre bunda **oyun** ve **akranlarla etkileşim** önemli paya sahiptir.

- **2. Dışa Bağımlı Ahlak
(Ahlaki Gerçekçilik Evresi (6-10 yaş))**

- Kurallara mutlak uyum

- Kurallar çok büyük bir otorite tarafından konmuştur. Asla sorgulama yapılmaz, bir kural varsa doğru davranış bu kurala uymak, yanlış davranış bu kuralı çiğnemektir. Yanlış davranış sergilemek, otomatik olarak cezayı gerektirir.

Ahlaki gelişim

- **3. Ahlaki Özerklik (11 yaş ve üzeri)**

- Piaget`ye göre çocuklar yaklaşık 11 yaşından itibaren kuralların insanlar tarafından konmuş basit şeyler olduğunu anlar. Böylece kuralların çoğunluğun isteğine ve faydasına göre değiştirilebileceği düşüncesine kavuşurlar.

- **3. Ahlaki Özerklik (Otonom Ahlak) Evresi (11 yaş ve üzeri)**

- Artık "bir kuralı çiğnemek otomatik olarak cezaya neden olur" düşüncesi yoktur. Bir kural çiğnenmişse ortaya çıkardığı sonuçtan önce nedene - niyete bakılır ve ahlaki değerlendirme buna göre yapılır.

- **KOHLBERG VE AHLAK GELİŞİMİ**

- Ahlaki ikilem içeren hikâyeler.
- "Doğru" veya "yanlış" cevaplar
- Kohlberg`e göre bireyin içinde bulunduğu ahlaki gelişim dönemi verilen "doğru"- "yanlış" cevaplarıyla değil, bu cevaplara yapılan açıklamalarla ortaya çıkmaktadır.

- **KOHLBERG VE AHLAK GELİŞİMİ**

- 1. Gelenek Öncesi Düzey
- Bu düzeyde kişi iyi-kötü, doğru-yanlış gibi kültürel kural ve değerlere açıktır.
- Ancak bunları, ceza ödül gibi fiziksel sonuçlarına göre ya da bu kuralları ortaya koyan kimselerin fizik gücüne göre değerlendirir.
- 1. Gelenek Öncesi Düzey
- Bu dönem ile Piaget`nin "ahlaki gerçeklik" döneminin özelliklerini gösterir, yani kurallar başkaları tarafından konur, kurallara uyum esastır.
- a. Ceza ve İtaat Eğilimi (Cezadan Kaçma - Boyun Eğme)
- Otoriteye kesin surette uyum vardır ve çocuklar cezalandırılmaktan kaçarlar. Bir davranışın sonucu, o davranışın iyi ya da kötü olduğunu belirler.
- Yani ödüllendirilen her davranış iyidir, doğrudur.
- a. Ceza ve İtaat Eğilimi (Cezadan Kaçma - Boyun Eğme)
- Bireyin davranışı yapma ya da yapmama nedeni ortamda otoritenin olup olmamasına göre değişir. Yani yakalanmadığı, ceza almadığı sürece davranışı yapmaya ya da yapmamaya devam eder ya da davranışı yapmasının tek nedeni ceza almamaktır.
  - a. Ceza ve İtaat Eğilimi (Cezadan Kaçma - Boyun Eğme)

Ahlaki gelişim

- Genel anlamda olayın dış görünüşü ya da meydana gelen zararın büyüklüğü sonucu birebir etkiler. Yani olayların gerisindeki nedenlerin herhangi bir önemi yoktur. Bir davranış cezalandırılıyorsa kötü, cezalandırılmıyorsa iyidir ya da yakalanmadığı sürece davranış doğrudur.
  - b. Araçsal İlişkiler Eğilimi (Saf Çıkarıcılık)
- Çocuğun diğer insanların ilgi-ihtiyaçlarının farkına vardığı ilk aşamadır (Değiş Tokuş)
- Ancak yine de bireyler, kendi çıkarlarına göre davranırlar.
- Doğru davranış, kişinin gereksinmelerini tatmin eden davranıştır.
- 2. Geleneksel Düzey
- Birey ailesi, arkadaşları, içinde yaşadığı ulus için ilk kez kendi ihtiyaçlarını ikinci plana atar.
- "Empati" (rol alma) yeteneğinin kazanılmasıyla birlikte birey kendisini başkalarının yerine koyabilmektedir.
- c. Kişilerarası Uyum Eğilimi (İyi Çocuk Eğilimi)
- Bireyin kendi ihtiyaçlarını ikinci plana atabildiği ilk evredir.
- Süreç dahilinde 'iyi davranış' demek 'başkalarını mutlu etmek' demektir.
- Bu nedenle yaşadığı grubu mutlu etmeye dönük davranışlar geliştirir, dışlanmaktan, ayıplanmaktan korkar.
- d. Kanun ve Düzen Eğilimi
- Artık akran ya da aile "kuralları değil, toplumsal kural ve kanunlar geçerlidir.
- Artık önemli olan başkalarını mutlu etmek değil, mevcut kanunlara koşulsuz uyum göstermektir.
-
- 3. Gelenek Sonrası Düzey
- Bu düzeye ulaşabilen bireyler, mevcut otoriteden bağımsız olarak, toplumsal düzeni, yasaları sorgulayabilmektedirler.
- Böylece birey ahlak ilkelerini seçebilir, kendisine özgü ahlaki değerler sistemi geliştirir.
- e. Sosyal Sözleşme Eğilimi
- Toplumun kanunlarının demokratik olarak değiştirilebilmesi esasına dayanır.
- Yasalar, kanunlar, düzen, sistem, olduğu gibi, körü körüne kabul edilmez, sorgulanır gerektiğinde değiştirilebilir. Kanunlar, uygulandığı bireylere adil olduğu ve ihtiyacı karşıladığı sürece saygıyı hak eder.
- f. Evrensel Ahlak İlkeleri Eğilimi

Ahlaki gelişim

- Bu aşamada sözü edilen temel ilkeler; adalet, insan hakları, gibi soyut düşüncelerdir.
- 'Her ne koşulda olursa olsun, insan hayatı her şeyden önemlidir.'